

VÄRMDÖ KOMMUN
Barn- och ungdomsförvaltningen

Riktlinjer för skolbarnsomsorgen

Riktlinjer för skolbarnsomsorgen i Värmdö kommun

Skolbarnsomsorgens främsta styrdokument är skollagen, Lpo 94 och FN:s barnkonvention.

I enlighet med skollagen omfattar skolbarnsomsorgen barn till och med tolv års ålder som går i skolan. Skolbarnsomsorgens verksamhet i Värmdö kommun omfattar fritidshem och fritidsklubb. I detta dokument används begreppet fritidshem synonymt för båda verksamheterna.

Skolbarnsomsorgens verksamhet

Fritidshemmets verksamhet bygger på tre centrala begrepp: trygghet, omsorg och lärande. Fritidshemmet har till uppgift att förena omsorg, omvårdnad, tillsyn och trygghet med en god pedagogisk verksamhet. Det innebär att omsorg, tillsyn och pedagogik ses som en helhet. Arbetssättet i fritidshemmet är gruppinriktat. Verksamheten på fritidshemmen ska vara pedagogiskt planerad vare sig det rör sig om lek eller styrd verksamhet.

Fritidshemmet utgör en del av skolans hela verksamhet. Rektor leder, organiserar och ansvarar för fritidshemmets verksamhet.

I enlighet med 1 kap. 2 § skollagen ska likvärdighet i fritidshemmets verksamhet eftersträvas. Likvärdighet mellan fritidshem ska gälla inom kommunen, mellan olika enheter och inom skolan. En likvärdig verksamhet innebär inte att verksamheten är likadant utformad på alla fritidshem.

Normer och värden

Alla som arbetar i fritidshemmet har ett ansvar att utveckla sitt förhållningssätt i enlighet med värdegrunden i Lpo 94.

Demokratiska värden ska ligga till grund för arbetet. Detta förutsätter att personalen ansvarar för att utveckla sitt förhållningssätt och är goda förebilder för de grundläggande demokratiska värderingarna. Personalens förhållningssätt tydliggör och konkretiserar de demokratiska värdena som ständigt aktualiseras i det vardagliga arbetet. Personalen bär ansvar för att barnen lär sig aktning för varje människas egenvärde samt att respektera olikheter och olika åsikter.

Fritidshemmets verksamhet utgår från ett jämställdhetsperspektiv. Personalen ska medvetet och aktivt motverka traditionella könsroller. Förebyggande arbete för goda relationer och insatser mot alla former av kränkningar görs kontinuerligt. Varje barn ska känna sig välkommet i barngruppen och verksamheten på fritidshemmet och i skolan. Personalen på fritidshemmet skapar förutsättningar för trygghet.

VÄRMDÖ KOMMUN

Barn- och ungdomsförvaltningen

Fritidshemmets verksamhet ska utveckla barns förståelse för den kulturella mångfalden samt förmåga att leva med och inse de värden som ligger i denna mångfald.

Fritidshemmets verksamhet skall främja barnens respekt för vår gemensamma miljö.

I fritidshemmets värdegrundsarbete ingår ett aktivt och målinriktat arbete med likabehandlingsplanen.

Inom fritidshemmets verksamhet uppmuntras och erbjuds barnen daglig fysisk aktivitet.

Utveckling och lärande/kunskaper

Fritidshemmet skall förbereda barn och ungdomar för vuxenlivet och ett livslångt lärande. Fritidshemmets verksamhet bygger på att varje barns utveckling och lärande förenas med dess emotionella, sociala och fysiska välbefinnande. Verksamhetens fokus är den sociala, kreativa och skapande delen av lärandet. Den dagliga verksamheten ska kontinuerligt planeras, följas upp och utvärderas.

Verksamheten ska utgå från varje barn oavsett ålder, kön, social eller kulturell bakgrund samt fysiska och psykiska förutsättningar, intressen och erfarenheter.

Fritidshemmet bör stimulera barns allsidiga utveckling och lärande som sker hela dagen och i alla sammanhang. Synen på barn som aktiva medskapare av sin egen utveckling och sitt eget lärande ska prägla verksamheten. För att erbjuda barn en meningsfull fritid och stöd i utvecklingen utmanar fritidshemmet barnen att successivt vidga och fördjupa sina kunskaper om sig själv, sitt lärande och sin omvärld. Fritidshemmet främjar barnens identitetsutveckling och deras strävan mot en allt högre grad av självständighet. Förmågan att själva hantera sin vardag uppmuntras.

Barnen ska i samspel med kamrater och vuxna utveckla sin sociala - och kommunikativa förmåga. Rörelse, lek och skapande verksamhet ges stort utrymme i fritidshemmet. I tematiskt och gruppinriktat arbetssätt ges barnen möjlighet att pröva och utveckla sina förmågor och kunskaper i meningsfulla sammanhang. Det ges möjlighet till varierade aktiviteter och att dra sig tillbaka för vila.

Fritidshemmets uppgift att komplettera skolan bör ses både tids - och innehållsmässigt så att verksamheterna tillsammans bidrar till barnens allsidiga utveckling och lärande med fokus på att barnen upplever kontinuitet och sammanhang i tillvaron. En balans i utvecklings- och lärandeaktiviteter mellan obligatorisk- och frivillig verksamhet ska eftersträvas. När fritidshem och skola arbetar tillsammans tas hänsyn till att alla barn inte är inskrivna i fritidshemmet. Deltagande i fritidshemmets verksamhet utgör inte en förutsättning för att barn ska kunna uppnå skolans mål.

VÄRMDÖ KOMMUN

Barn- och ungdomsförvaltningen

Omsorg och trygghet

Ett omsorgsfullt förhållningssätt ska råda. Omsorg avser emotionell trygghet där barnens fysiska och emotionella behov tillgodoses.

Tillsynsansvaret övergår från vårdnadshavare till fritidshemmet och skolan när barnet kommer till verksamheten. En överenskommelse görs mellan fritidshemmet och vårdnadshavare/förälder angående hämtning och lämning.

För verksamheten ska det finnas tydliga rutiner för inne- och uteverksamhet. Miljö och material ska vara säkert både inne och ute.

På fritidshemmet görs en tydlig fördelning av personalens ansvar för barnen och verksamheten. Personalen ska förebygga och ingripa för att förhindra farliga eller olämpliga sysselsättningar. Personalen gör en professionell bedömning av tillsynsbehovet utifrån förhållanden vid varje enskilt tillfälle. Det innebär att göra en bedömning av om dessa barn kan leka själva (inne eller ute), hur ofta personalen ska kontrollera var, med vem och vad barnen leker. Bedömning görs av, och utifrån, hur god personalens överblick och uppsikt är över där barnen leker.

Barn i behov av särskilt stöd

I enlighet med skollagen har barn av fysiska, psykiska eller andra skäl, rätt till särskilt stöd i sin utveckling. De ska ges den omsorg som deras speciella behov kräver.

Arbetet med barn i behov av särskilt stöd sker på uppdrag av rektor och med vårdnadshavares medgivande. Stödinsatser för barn i behov av särskilt stöd ska utredas och anges i en individuell plan. Personalen dokumenterar, följer upp och utvärderar stödinsatserna samt bidrar vid upprättande av åtgärdsprogram tillsammans med vårdnadshavare och barn samt i samverkan med övriga berörda parter. Fritidshemmet kan även bidra i genomförandet av åtgärdsprogrammet.

Barns/elevs ansvar och inflytande

Barns rätt till ansvar och inflytande präglar arbetet i fritidshemmet. Alla barn oavsett ålder, kön, social eller kulturell bakgrund samt fysiska och psykiska förutsättningar ska påverka arbetsformer, innehåll och arbetssätt. Barns inflytande över sin egen tillvaro och val av egna aktiviteter uppmuntras. De tränas i att ta ansvar för sina egna beslut och handlingar. Det innebär att inflytande och ansvar ökar med stigande ålder och mognad. Kontinuerlig utveckling av barns demokratiska deltagande i verksamheten där sambandet mellan inflytande över och ansvar för de beslut som fattas tydliggörs för barnen.

Fritidshem, skola och hem

Personalen ansvarar för att ett nära och förtroendefullt samarbete med barnens vårdnadshavare/förälder kommer till stånd. Vårdnadshavare/förälder ska känna sig trygga med att lämna barnen i verksamheten.

VÄRMDÖ KOMMUN

Barn- och ungdomsförvaltningen

Vårdnadshavare ges möjlighet att påverka verksamhetens innehåll och utformning utifrån sina kunskaper om det egna barnet. De ska ges möjlighet att ta del av dokumentation och mål för verksamheten. En kombination av olika former för inflytande och samverkan öppnar möjligheten för alla vårdnadshavare att känna delaktighet i sitt barns vardag. Personalen ska vara lyhörd för händelser som kan påverka barnets personliga situation.

Samverkan mellan hemmet och verksamheten är utgångspunkten beträffande alla barn, men kan vara särskilt viktig när det gäller barn i behov av särskilt stöd.

Övergång, samverkan och omvärld

Utgångspunkten för fritidshemmets samverkan med andra verksamheter ska vara att skapa bästa möjliga förutsättningar för varje barns mångsidiga utveckling och lärande i ett helhetsperspektiv. Andra verksamheter kan vara förskola, familjedaghem, förskoleklass, den obligatoriska skolan samt öppen fritidsverksamhet. Barnet ska uppleva kontinuitet och sammanhang i sin tillvaro. Fritidshemmet ska underlätta övergången mellan olika verksamhetsformer och finna former för att barnen ska uppleva övergången som positiv. Barn i behov av särskilt stöd ägnas extra uppmärksamhet vid övergång till ny verksamhetsform.

Fritidshemmet uppmuntrar barn att utveckla fritidsintressen. Uppgiften att erbjuda en meningsfull fritid kan ses i ett större sammanhang. Fritidshemmet bör bidra till att barnen lär känna sin närmiljö och dess olika möjligheter. Verksamheten kan även bidra till att väcka intresse för och skapa kontakt med föreningsliv och fritidsaktiviteter.

I samverkan med andra verksamheter ska sekretesslagens regler för fritidshemmet tillämpas.

I vissa fall kan fritidshemmet behöva samverka med socialtjänst eller andra myndigheter om barnets bästa. Anmälningsskyldighet gäller personal vid fritidshemmen. Enligt 14 kap. socialtjänstlagen har personal i verksamheter som berör barn anmälningsskyldighet. Det innebär att all personal som arbetar med barn är skyldiga att genast anmäla till socialnämnden om de i sin verksamhet får kännedom om något som kan innebära att socialnämnden behöver ingripa till ett barns beskydd.

Styrning och ledning - resurser och organisation

Fritidshemmet ska delta i skolans gemensamma utvecklingsarbete och vara en del av barn- och ungdomsförvaltningens lärande organisation.

Personal på fritidshemmet ska ha en barn- och ungdomspedagogisk högskoleutbildning med inriktning mot den åldersgrupp den pedagogiska verksamheten avser eller motsvarande. Även andra personalkategorier, såsom barnskötare och fritidsledare, ingår i verksamheten och bidrar med

VÄRMDÖ KOMMUN

Barn- och ungdomsförvaltningen

kompletterande kunskap och erfarenhet. Rektor ansvarar för rekrytering av personal.

Läraren på fritidshemmet har ett särskilt ansvar för den pedagogiska verksamheten på fritidshemmet vad gäller planering, dokumentation, uppföljning/utvärdering, kommunikation samt utformande av miljö och material. De tar aktiv del/är delaktiga i undervisning och lärande verksamhet samt i utarbetandet av barnens/elevernas individuella utvecklingsplaner i samverkan med skolan. Läraren på fritidshemmet deltar eller är delaktig i utvecklingssamtalen med vårdnadshavare och barn/elever. Ett omsorgsfullt förhållningssätt skall råda.

Barnskötare/fritidsledare i fritidshemmet tar aktiv del av dokumentation, uppföljning, utvärdering och planering samt kommunikation. De är delaktiga i genomförande och uppföljning/utvärdering av dagsrutiner, undervisning och lärande verksamhet. Ett omsorgsfullt förhållningssätt skall råda. Barnskötarna har ett särskilt ansvar för omsorgspedagogiken.

Utöver den konferenstid som rektor beslutat för samtlig personal har läraren på fritidshem (fritidspedagog, förskollärare) planeringstid. Planeringstiden kopplas till uppdrag och ansvarsfördelning. Rektor ansvarar för att övrig pedagogisk personal med särskilda ansvarsområden erhåller den planeringstid som krävs för uppdraget.

För att kunna tillgodose barn i behov av särskilt stöd har fritidshemmet tillgång till annan kompetens, exempelvis medicinsk, psykologisk och specialpedagogisk kompetens. Stödet tillgodoses inom den egna enheten och/eller genom kompletterande stöd via barn- och ungdomsförvaltningens Stödenhet.

Personaldimensioneringen anpassas till den aktuella barngruppen samt personalens utbildningsnivå och kompetens. Stabila relationer med vuxna och barn bör beaktas. Ensamarbete i stora barngrupper undviks.

Lämplig sammansättning och storlek av barngrupp avgörs av faktorer såsom barnens ålder, kön, sociala och kulturella bakgrund liksom till barn i behov av särskilt stöd. Vidare tas hänsyn till lokalernas utformning samt utemiljöns förutsättningar.

Fritidshemmen ingår i arbetslag. Alla arbetslag har en arbetslagsledare. Fritidshemmen dokumenterar sin verksamhet i en arbetsplan som årligen utvärderas och revideras. Fritidsansvarig/arbetslagsledare ansvarar för upprättandet av fritidshemmets arbetsplan.

Samarbetet mellan fritidshem, förskoleklass och skola präglas av respekt för verksamheternas särart och förutsättningar samt för olika professioners kunnande. En balans i aktiviteter mellan obligatorisk- och frivillig verksamhet ska eftersträvas.

Verksamheten ska kontinuerligt planeras, följas upp och utvärderas. Vid planering, uppföljning och utvärdering ska personalen sträva efter att barn och föräldrar är delaktiga och tar del av barn- och ungdomsförvaltningens

VÄRMDÖ KOMMUN

Barn- och ungdomsförvaltningen

kvalitetssäkringssystem. Fritidshemmets utvecklingsarbete bedrivs utifrån arbetsplaner, kvalitetsundersökningar och förbättringsplaner.

Årligen ska fritidshemmets verksamhet kvalitetsredovisas. Verksamheten kvalitetsredovisas utifrån målområden i Lpo 94. Enheten ska årligen konkretisera hur man arbetar med de övergripande kommunala målen som beslutas av kommunfullmäktige och som i sin tur brutits ned av barn- och ungdomsnämnden. Kvalitetsredovisningen ska utarbetas under medverkan av lärare, övrig personal och barn/elever.

Personalen erbjuds handledning, konsultation och kompetensutveckling utifrån analyser av enskilda barn och/eller barngruppens behov samt resultat av utvärdering och kvalitetsredovisning. Kompetensutveckling ska bidra till att målen i uppdraget nås.

Rutiner för verksamheten ska upprättas i samverkan med rektor och ska vara skriftliga. Dessa ska regelbundet utvärderas och uppdateras. En sammanställning av dessa återfinns i bilaga.

Lokaler och miljö

Fritidshem och skolas verksamheter väger lika tungt när lokaler nyttjas gemensamt.

Lokaler och utemiljö ska vara trygga och säkra. De bör anpassas till barnens förutsättningar och intressen samt främja verksamhetsutveckling. Ur säkerhetssynpunkt bör det vara möjligt för personalen att ha överblick över barnen både vid verksamhet inomhus och utomhus.

Lokalernas storlek och utformning, miljöfaktorer såsom luft, ljud och ljus samt val av material ska vara sådana att fritidshemmet kan bedriva en god pedagogisk verksamhet. Lokalerna bör vara anpassade till en varierad verksamhet i fritidshemmen med utrymme för aktiviteter av olika slag. Det ska även finnas utrymmen där barnen kan dra sig tillbaka för vila eller lugnare aktiviteter i mindre grupper för att uppnå arbetsro. Lokalernas ändamålsenlighet och säkerhet ska regelbundet ses över.

Riktlinjerna ska utvärderas efter 2 år.

Skriftliga rutiner upprättas på samtliga enheter för skolbarnsomsorgen gällande:

Rutiner vid hämtning och lämning.

Rutiner för föräldrasamverkan.

Rutiner när barn är oanmält frånvarande.

Rutiner då särskilda förhållanden råder såsom utflykt, bad eller ordinarie personals frånvaro.

Rutiner för information till nyanställda.

Rutiner för information till vikarier.

Rutiner för anmälan till socialnämnden.

Rutiner för inskolning.

Rutiner för övergångar mellan verksamheter.

Rutiner för utvecklingssamtal.